

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

ראש השנה

ופרשת האזינו

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 360)

שיעורי הרב אליהו בר חן

0527191965@gmail.com | 052-719-1965

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

בסייעתא דשמיא, ערב ראש השנה התשפ"ה לפ"ג,

בא סימן: השנה תהא שנת פדות הגלות.

ברכת שנה טובה ומבורכת

שלוחה בזאת לכל בית ישראל באשר הם

יתן ה' יתברך, ונזכה "כולנו כאחד", "כאיש אחד בלב אחד", להמליכו
ביום מלכותו - יום הדין של "ראש השנה".

ובמהרה, תתקיים בנו התפילה, אשר לה אנו מייחלים ומצפים:

"מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם בָּרוּךְ, וְהַנֶּשֶׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקְרָךְ, וְהוֹפֵעַ בְּהָדָר
גָּאוֹן עֶזְךָ - עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֶל אֶרֶץךָ,

וַיַּדַּע כָּל פֶּעוּל כִּי אַתָּה פֹּעֵלְתוֹ, וַיָּבִין כָּל יִצּוֹר כִּי אַתָּה יֹצְרְתוֹ,

וַיֹּאמֶר כָּל אִשָּׁר נִשְׁמָה בָּאֶפֶס - ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ, וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה".

ובע"ה, נכתב ונחתם, בספרן של צדיקים וחסידים, לאלתר, לחיים טובים
ולשלום,

ונזכה, לשנים רבות, נעימות וטובות. אמן.

כעתירת ידידכם בלונ"ח,

אליהו חיים בר חן

הרב אליהו בר חן

052-719-1965 | e0527191965@gmail.com

ראש השנה ופרשת האזינו התשפ"ה

"בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד"

א. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹, "רְאוּ עֲתָה, כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֲנִי אֱמִית וְאַחִיָּה, מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֶרְפָּא, וְאֵין מִיָּדִי מִצִּיל", הביא רש"י הקדוש ב' פירושים:

א. שפסוק זה, מדבר בעניין עם ישראל -

"הבינו מן הפורענות, שהבאתי עליכם ואין לכם מושיע,

ומן התשועה שאושיעכם, ואין מוחה בידי".

ב. שפסוק זה, מדבר בעניין אומות העולם -

"אז יגלה הקדוש ברוך הוא ישועתו, ויאמר, 'רְאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא',

מֵאֲתִי בֹאת עליהם הרעה, וּמֵאֲתִי תבוא עליהם הטובה".

ויעויין בדבריו של הגה"ק רבינו שמשון רפאל הירש זיע"א, שכתב לפרש אף הוא, שהפסוק מדבר בעניין עם ישראל:

" 'רְאוּ' וגו' - כל מה ששמתם בו את מבטחכם, כבר הוכח כאפסי וכחסר תועלת, ואין עזרה והצלה נשקפת לכם משום צד,

ולפיכך, 'רְאוּ עֲתָה, כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא' -

אני לבדי, הוא אני!

אני לבדי, האישיות המוחלטת שאיננה תלויה בדבר, הנושאת את הווייתה רק בתוכה, ורצונה איננו מותנה בדבר!

אני לבדי, הוא המצוי האמיתי היחיד, שלא ישתנה לעולם,

שלעומתו, כל השאר הוא מותנה ואפסי בניגודו.

¹ דברים, לב' - לט'.

ולפיכך, כל מה שהיה, נהיה רק בו,
ורק ממנו, יש לצפות לכל מה שיהיה.
משום כך, רק הוא לבדו יישאר לכם, וכל השאר כבר עזב אתכם יחד עמו - כאשר
עזבתם אותו.
'אֲנִי אֶמִית וְאֶחָיָה' - רק אני לבדי הוא המקור הנצחי של כל הווה וחיים,
אני ממיית, וגם חוזר ומְחַיֶּה.
'מִחְצָתִי וְאֲנִי אֶרְפָּא' - אני הוא שהיכיתי אתכם, ורק אני לבדי מרפא אתכם.
'וְאֵין מִיָּדִי מִצִּיל' - כסבורים הייתם, שתוכלו להפקיע את עצמכם משלטוני
ומהנהגתי, על ידי הכניעה לכוחות הגנה אחרים,
והנה, אתם רואים, שלא הפקרת אתכם להיות אבודים ממני,
אלא, בדרכי עקיפין ארוכות, ואפילו בדרכי מוות וייסורים, אני מחזיר אתכם
לשלטוני ולהנהגתי הבלעדית".
והנה, עוד בביאור העניין, ראיתי להביא בזה הקדמה - מדבריו של הגה"ק רבינו
עמור אביטבול זיע"א², על מאמר הכתוב בפרשתן³, "כִּי יָדִין יְהוָה עַמּוֹ, וְעַל
עֲבָדָיו יִתְנַחֵם, כִּי יִרְאֶה כִּי אָזְלָת יָד, וְאָפֶס עָצוֹר וְעָזוֹב":
דהנה, מעלת התשובה, שייכת אך ורק אצל עם ישראל^{4 5},

² בספרו הקדוש "עומר התנופה", על פרשתן.

³ דברים, לב' - לו'.

⁴ עיין בדברי רבינו יונה החסיד זיע"א מגירונדי, בספרו הקדוש "שערי תשובה" (שער הראשון, אות א').

⁵ וכמו כן, יעוין עוד, במה שכתב איש הא-להים רבינו המבי"ט זיע"א, בספרו הקדוש "בית א-להים", ב-ב' מקומות:

א. בפרק א' של "שער התשובה", כתב רבינו זיע"א:

"והנה, בני נח, כי אזהרותיהם מועטות, שהם ז' מצות בני נח, נענשו על הקלה שבהם עונש מיתה,

וכאמרם ז"ל (עירובין, סב' ע"א. יבמות, מז' ע"ב), בן נח - נהרג על פחות משה פרוטה,

מפני שיכולין להימלט שלא לעבור על אזהרות מועטות.

וטעם הדבר, הוא -

מחמת שאומות העולם, הרי הם בבחינת "עבדים", וכבר קיימא לן⁶, ש-"מלך שמחל על כבודו, אין כבודו מחול",

ועל כן, לא תועיל להם המחילה מהבורא ית"ש.

ברם, עם ישראל, פעמים שהם בבחינת "עבדים", ופעמים שהם בבחינת "בנים",

ובחינת "בנים", הוא, אך ורק כאשר הם מקיימים את רצון הבורא ית"ש⁷,

ברם, כאשר אינם מקיימים את רצון הבורא ית"ש, אזי, הם בבחינת "עבדים".

והנה, כאשר הם שבים בתשובה, וממילא, הם מקיימים את רצון הבורא ית"ש,

אבל ישראל, שיש להם שס"ה מצות לא תעשה, והנמשך מהם,

לא יוכלו להיות נשמרים מבלי שיעברו על קצתם.

ולכן, הקדים להם הא-ל יתברך רפואה למכתם, והיא התשובה,

ומזה הצד, תשובת ישראל היא קרובה להתקבל, ומכמה פנים, כמו שיתבאר בפרקים הבאים בעז"ה.

ב. בפרק יג' של "שער התשובה", כתב רבינו זיע"א:

"גם כי התשובה היא מועילה לכל באי עולם,

עם כל זה, יש הפרש בין תשובת ישראל, לתשובת שאר האומות עובדי אלילים, שהיו בשנים קדמוניות,

כי העולם לא נברא, אלא, בשביל ישראל, שיקבלו את התורה, ואם לא יקבלוה אין קיום לעולם.

כי כ"ו דורות, נתקיים בחסד הא-ל יתברך, כנגד הני כ"ו 'כי לעולם חסדו'.

וכן התשובה, אלמלא לא נתקבלה, לא היה קיום לעולם.

וזוהו שקדמה במחשבה לבריאת העולם, בכלל השבעה דברים שקדמו לעולם.

וישראל, שיש עליהם עול רמ"ח מצוות עשה, ושס"ה מצוות לא תעשה,

ואי אפשר לעמוד בכללם, מבלי שלא יקיימו איזה מצווה, או יעברו על איזו עבירה,

הם הצריכים לתשובה בכל יום, ובשבילם נבראת".

⁶ כתובות, יז' ע"א.

⁷ קידושין, לו' ע"א.

אזי, קיימא לן⁸, ש-"אב שמחל על כבודו, כבודו מחול".

והוא אשר נרמז בפסוק הלזה -

"כִּי יָדִין יְהוָה עַמּוֹ", אזי, אם הם שבים בתשובה ועושים את רצונו כרצונו,

ממילא, "וְעַל עֲבָדָיו יִתְּנָחֵם", והיינו, שהבורא ית"ש, מוציאם מבחינת "עבדים" ומכניסם לבחינת "בנים",

ומחמת ש-"כִּי יִרְאֶה כִּי אָזְלָתָּ יָד, וְאָפַס עָצוּר וְעֶזְבָּה", הרי הוא יתברך מוחל להם על עוונותיהם.

ולאחר הקדמה נכבדה זו, נביא לדבריו הקדושים של גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א⁹, על מאמר הכתוב בפרשתו¹⁰, "וְרָאוּ עֲתָה, כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֲנִי אֶמִית וְאֶחָיָה, מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֶרְפָּא, וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל":

"אפשר, במה שכתבו המפרשים¹¹, דישראל יש להם תשובה,

דיש להם דין בנים, ואב שמחל על כבודו - כבודו מחול¹².

והוינן בה בעניותין -

דכתבו הפוסקים¹³, דהאב אין בזיונו מחול¹⁴.

⁸ קידושין, לב' ע"א.

⁹ בספרו הקדוש "חומת אנך", (על פרשתו, אות ו').

¹⁰ דברים, לב' - לט'.

¹¹ וכמו שנתבאר לעיל בהערות 4-5.

¹² קידושין, לב' ע"א.

¹³ יעוין במה שכתב הגה"ק רבינו יהודה החסיד זיע"א ("ספר חסידים", סימן תקעג):

שכל הדין של "אב שמחל על כבודו, כבודו מחול", היינו דווקא בדיני אדם, אך לא בדיני שמים.

ויעוין עוד, בדבריו של גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ("ברכי יוסף". יו"ד, סימן רמ', סקי"ג):

שכתב לחלק בדבריו של בעל "ספר חסידים" -

שכל מה שדיני שמים אינם נמחלים במחילת האב, היינו, דווקא בעת מחילתו לאחר המעשה,

ברם, במחילתו קודם המעשה, אף דיני שמים נמחלים.

וחלילה וחס, כתיב ¹⁵, 'כִּי דָבַר ה' בְּזֶה',

ובזוהר הקדוש ¹⁶, על איזה עונות אמרו - 'עבדין קלנא לשכינתא' ¹⁷.

עוד כתב רבינו זיע"א (בפירושו ל"ספר חסידים" - "ברית עולם". ובספרו "ברכי יוסף", יו"ד, סימן רמ', ב"שירי ברכה" - אות ט'), שעל פי זה, יובנו דברי רבותינו ז"ל (מגילה, טז' ע"ב):

"גדול תלמוד תורה, יותר מכבוד אב ואם,

שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר, לא נענש".

שכן, טעם הדבר שנענש יעקב אע"ה, על כך שהוא לא עסק בכבוד אביו ואמו, במשך כב' שנים -

הוא, מחמת שנתחייב על כך בדני שמים, וכדברי "ספר חסידים" בעניין "אב שמחל על כבודו".

ובדבריו הקדושים, יש לבאר, בהקדם דבריו של רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א (בראשית, כז' - מו'):

שרבקה אמנו ע"ה, לא אמרה ליצחק אע"ה, על כך שעשיו רוצה להרוג את יעקב אע"ה,

אלא, שהיא דיברה עמו רק מעניין השידוך, שאינה רוצה שיעקב אע"ה ישתדך עם בנות כנען.

וממילא -

על אף שיצחק אע"ה שלחו, ואם כן, יש בכך מחילה קודם למעשה, שאז אין שייך הדין של עונשי שמים,

מכל מקום, מכיוון שהעיכוב של יעקב אע"ה בחרן, היה בכדי שעשיו לא יהרגהו, ועל כך לא ידע יצחק

אע"ה - וממילא לא מחל על כך קודם המעשה,

לפיכך, נענש יעקב אע"ה על כך בדיני שמים, שכן, מחילתו של יצחק אע"ה, הינה מחילה לאחר מעשה.

ויעויין עוד בדבריו של הגה"ק רבינו יצחק בר ששת זיע"א (שו"ת הריב"ש, סימן רכ'):

שכאשר האב מוחל על כבודו, מחילתו היא רק על עניין הכבוד,

ברם, היא אינה מועילה כלל ועיקר, על כך שיבזוהו.

ואם כן:

כאשר עם ישראל אינם שבים בתשובה, דבר זה, כמוהו כבזיון בידים,

ועל כך, לא נאמר הדין של "אב שמחל על כבודו, כבודו מחול".

¹⁴ עיין בסוף הערה קודמת, בדבריו של הריב"ש זיע"א.

¹⁵ במדבר, טו' - לא'.

¹⁶ חלק ב', דף סו' ע"ב.

חלק ג', דף עה' ע"ב.

וניחא לן¹⁸ -

דישראל מודים, דכולי עלמא דיליה, ויכול למחול,
דדווקא במלך פרטי, אין כבודו מחול¹⁹, דבעינן²⁰ - שתהא אימתו עליך,
ולגבי הקדוש ברוך הוא, לא שייך זה.

וזה שנאמר²¹ -

'ראו', והתבוננו,

'עתה', שהיא תשובה לשוב²².

וכי תימא -

איכא חלילה וחס, עוונות דבזיון, ואב אין בזיונו מחול?

לזה אמר²³ -

¹⁷ היינו:

שעם ישראל, על ידי עוונותיהם, גורמים חלילה וחס, קלון לשכינה הקדושה.

¹⁸ היינו:

הנחמה שלנו בעניין זה.

¹⁹ כתובות, יז' ע"א.

²⁰ סנהדרין, פ"ב מ"ה.

כתובות, יז' ע"א.

סוטה, מא' ע"ב.

קידושין, לב' ע"ב.

סנהדרין, יט' ע"ב. כ' ע"ב. כב' ע"א.

²¹ דברים, לב' - לט'.

²² בראשית רבה, פרשה לח', ט'.

"ואין 'ועתה', אלא תשובה".

²³ דברים, לב' - לט'.

'כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי,

וְכוּלִי עֵלְמָא דִּילִי, וִיכוּלִי לְמַחוּל."

ב. על מאמר שר המשקים ²⁴, "וְנִשְׁם אֶתְנֹנוּ נַעַר עֲבָרִי, עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים, וְנִסְפָּר לוֹ, וְיִפְתָּר לָנוּ אֶת חֲלֻמֵּינוּ, אִישׁ כְּחֻלְמוֹ פִּתְרִי", כתב רש"י הקדוש ²⁵:

"נַעַר עֲבָרִי עֶבֶד' - אַרְוֵרִים הַרְשָׁעִים, שְׁאִין טוֹבָתָם שְׁלֵמָה.

מְזַכֵּירוּ בְּלִשׁוֹן בְּזִיוֹן -

'נַעַר' - שׁוּטָה, וְאִין רְאוּי לְגִדּוּלָה,

'עֲבָרִי' - אִפִּילוּ לְשׁוֹנֵינוּ אִינוּ מְכִיר,

'עֶבֶד' - וְכַתּוּב בְּנִימוּסֵי מִצְרַיִם, שְׁאִין עֶבֶד מוֹלָד, וְלֹא לּוֹבֵשׁ בְּגָדֵי שְׂרָיִם."

²⁴ בראשית, מא' - יב'.

²⁵ יעו"ן עוד בדברי רבותינו ז"ל במדרש (בראשית רבה, פרשה פט', ז'):

"כִּיִּין שְׂרָאָה שֶׁר הַמִּשְׁקִים אֶת פְּרָעָה, שֶׁהִיָּתָה נִפְשׁוֹ מִבְּקָשֶׁת לְצֹאת,

הִיָּה מִחֲשָׁב בְּדַעְתּוֹ, וְאוֹמֵר -

אִם יָמוּת פְּרָעָה זֶה, וְיַעֲמֵד מֶלֶךְ אַחֵר, אִינִי יוֹדֵעַ אִם מַעֲמִידִנִי בְּאַמוֹנָתִי אִם לֹא.

'וַיְדַבֵּר שֶׁר הַמִּשְׁקִים' (בראשית, מא' - ט') -

אָמַר לוֹ, שְׁנֵי חֲטָאִים יֵשׁ בְּיָדִי,

אַחַת, שֶׁלֹּא עָשִׂיתִי לְיוֹסֵף טוֹבָה וְהַזְכַּרְתִּיו לְפָנָיִךְ,

וְאַחֵר שֶׁרְאִיתִיךָ מִצְטָעֵר עַל פְּתוּזוֹ שֶׁל חֲלוֹם, וְלֹא גִלִּיתִי לְךָ עֲלִיו, שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ פְּתוּזוֹ.

'וְנִשְׁם אֶתְנֹנוּ נַעַר עֲבָרִי' וגו' (בראשית, מא' - יב') -

אֵף עַל פִּי שֶׁהִזְכִּיר אוֹתוֹ, הוּא מְבַזְהוּ, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְאִיזָה גְדֻלָּה הוּא נִכְנָס.

מִיָּד, 'וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא, וְנִשְׁם אֶתְנֹנוּ' וגו' (בראשית, מא' - יד') -

אָמַר רְבִי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן, אַרְוֵרִים הֵם הַרְשָׁעִים, שְׁאִין עוֹשִׂים טוֹבָה שְׁלֵמָה,

'נַעַר' - שׁוּטָה,

'עֲבָרִי' - שׁוֹנָא,

'עֶבֶד' - שֶׁכֶּךָ מוֹכֵתֵב בְּסִקְרִידִין שֶׁל פְּרָעָה, שְׁאִין עֶבֶד מוֹלָךְ, וְלֹא לּוֹבֵשׁ כְּלִידִים."

ויעויין בזה, מה שכתב הגה"ק רבינו עמור אביטבול זיע"א ²⁶ :

"ואני הצעיר, נראה לי בדרך רמז, לדורשו לטובה.

והוא, במה דאיתא ²⁷ -

שחנוך ²⁸ נתגלגל באליעזר ²⁹, ואליעזר ביוסף, ועתיד להתגלגל במשיח בן אפרים.

וידוע, שחנוך שהוא מ"ט ³⁰, אקרי נער ³¹.

²⁶ בספרו הקדוש "עומר התנופה", עמוד מב'.

²⁷ יעויין בספר "שכחת לקט" (אדם והדורות עד נח, אות יז'), שכתב כן משם ספר "גליא רזיא" (יז' ע"ג):

"חנוך, אתגלגל באליעזר,

ואחר כך, ביוסף,

ועתיד להתגלגל במשיח בן אפרים".

²⁸ שהיה דור שביעי לאדם הראשון, בנו של ירד, ואביו של מתושלח,

אשר עליו נאמר (בראשית, ה' - כד') -

"וַיִּתְּחֶלֶךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים, וַאֲיָנֹנִי, כִּי לָקַח אֶתוֹ אֱלֹהִים".

ויעויין במסכת "דרך ארץ זוטא":

שחנוך, עלה בחייו לגן עדן.

ופירש בזה הרלב"ג:

"והנה, לזאת הסיבה, לא זכר בו מיתה,

וזכרה בשאר האנשים שנזכרו עמו,

להורות, על ההבדל שהיה בינו וביניהם,

כי הוא השלים נפשו, והגיע בו שלמותו, ושאר האנשים ההם, מתו בלא חמדה".

עוד יעויין ב"פסיקתא דרב כהנא" (פרשה כג'):

"כל השביעין חביבין ...

בדורות, השביעי חביב - אדם, שת, אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך ...

באבות, השביעי חביב - אברהם, יצחק, יעקב, לוי, קהת, עמרם, משה".

²⁹ עבד אברהם.

וזה שאמר שר המשקים ³², 'וְשָׂם אֶתְנוּ נֶעַר עֲבָרִי -

שהוא נער, לפי שנשמת חנוך נתגלגלה בו,

ועוד ³³, 'עֶבֶד לְשֵׁר הַטִּבְחִים' -

היינו, לאברהם,

שיש בו נשמת אליעזר, שהיה עבד לאברהם.

ומה שנקרא שר הטבחים ³⁴ -

כי הדורות הקודמים, כולם היו רשעים, והיו עושים רצון יצרם הרע,

והוא, התחיל לטבוח טבח ביצר הרע, וביטל מעט עבודה זרה,

ולכן, קראו שר הטבחים.

או, על שם שרצה לזבוח את בנו, על קדושת שמו יתברך".

ג. על מאמר הכתוב ³⁵, וַיִּתְּחֵלֶךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַאֲיָנָנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים,

כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

³⁰ יעויין בתרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל (בראשית, ה' - כד'):

"וּפְלַח חֲנוּךְ בְּקוֹשָׁטָא קֳדָם יי, וְהָא לִיתוּהִי עִם דִּי־רִי אֲרָעָא, אַרְוּם אֶתְנָגִיד וְסָלִיק לְרַקִּיעָא בְּמִימֵר קֳדָם יי, וְקָרָא שְׁמִיהּ מִיטְטָרוֹן סְפָרָא רַבָּא",

והיינו:

שחנוך, עלה לשמים עוד בחייו, והפך למלאך בשם מטטרון.

³¹ יעויין מה שכתב בזה ה"זוהר הקדוש" (תיקוני הזוהר, תיקונא שתיתאה, דף כג' ע"א):

"אֶפְרוֹחִים, מְסֻטָּרָא דְנַעַר מִטְטָרוֹן".

³² בראשית, מא' - יב'.

³³ שם.

³⁴ היינו:

אברהם אע"ה.

³⁵ בראשית, ה' - כד'.

"וּפָלַח חֲנוּךְ בְּקוֹשֶׁטָא קָדָם יְיָ, וְהָא לִיתוּהִי עִם דִּי יִירִי אֶרְעָא, אַרוֹם אֶתְנַגִּיד וְסָלִיק
לְרִקְיעָא בְּמִימֵר קָדָם יְיָ, וְקָרָא שְׁמִיָּה מִיטְטְרוֹן סִפְרָא רַבָּא" ³⁶.

ויעויין בדבריו של הגה"ק רבינו אליהו הכהן האיתמרי זיע"א מאיזמיר ³⁷, שהביא
מדברי הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו ^{38 39}:

"חֲנוּךְ, לֹא הִיָּה מְצֻנָּה, אֲלֵא עַל שִׁבְעַת מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, וְהִיָּה מִתְחִילָה מַחֲסִידֵי אוֹמוֹת
הָעוֹלָם,

אֲלֵא, שְׁפִירָשׁ מִדְּרָכֵיהֶם, וְהִלֵּךְ בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמִי שְׁאִינוּ מְצֻנָּה וְעוֹשֶׂה, אוֹ כְּעֵין
גַּר צֶדֶק אֲשֶׁר בְּכָל דּוֹר וָדוֹר,

וְנִתְקַבֵּל בַּמַּעֲלָה עֲלִיוֹנָה, לְאוֹת וּלְמוֹפֶת לְבְנֵי שֵׁת ⁴⁰, מֵה שְׁמִתוֹקֵן לֵהֶם אִם יִיטִיבוּ
דְּרָכֵיהֶם,

וְכִיוּן שַׁעֲלָה, שׁוֹב לֹא יֵרֵד.

וְהֵנָּה, סָבִיב לְמַחֲנֵהוּ רַשְׁעִים יִתְהַלְכוּן, הַמְּבַקְשִׁים לְהַפְרִידוֹ חֲלִילָה וְחֹס.

וְהוּא הִיָּה תוֹפֵר מִנְּעֻלִּים, לְקֶשֶׁר הָעוֹלָמוֹת,

וְעַל כָּל תַּפִּירָה וְתַפִּירָה, אָמַר: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד.

שֵׁשׁ בַּפְּסוּק זֶה, יִיחֹד וְקִישׁוֹר כָּל הַיְּכָלוֹת, בַּעֲלִיוֹנִים".

ויעויין עוד, בדברי הגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א ⁴¹, ובדברי הגה"ק רבינו
מכלוף אביחצירא זיע"א ⁴²:

³⁶ ותרגום דבריו הקדושים:

ויתהלך חנוך באמת ובתמים לפני ה', ואינו לפני דיירי הארץ, שכן הוא עלה לרקיע על פי דיבורו של
הבורא ית"ש, ונעשה מלאך, וקראו הבורא ית"ש מיטטרון הסופר הגדול.

³⁷ בספרו הקדוש "מדרש תלפיות" (ענף חנוך).

³⁸ בספרו הקדוש "עשרה מאמרות" (מאמר אם כל חי, חלק שלישי, סימן כב').

³⁹ ועיין עוד בספר הקדוש "אור יקר" (פרשת "בא", שער ג', סימן ד', כך ז', דף קצה'), להגה"ק רבינו משה
קורדובירו זיע"א.

⁴⁰ שיצאו ממנו ישראל.

שכתב, שחנך תופר סנדלים היה.

והנה, על פי זה, ביאר רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ⁴³, את מאמר הכתובים בפרשת "יתרו" ⁴⁴, "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואבא אתכם אלי. ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגלה מכל העמים, כי לי כל הארץ":

"ידוע, שניצוצות הקדושה המעורבים ב-דצח"ם ⁴⁵, צריך לעשות בהם שני מלאכות,

האחד, לבררם ולהוציאם מן ה-דצח"ם ⁴⁶,

והשני, לתופרם ולחברם הפרצוף העליון השייכים לו ...

ובמאמר רבותינו ז"ל, שאמרו: חנוך, תופר סנדלים היה ... הכוונה הוא, שתיבת 'סנדלים', היא מורכבת משני תיבות ביחד,

וקרינו בה, סן דלים.

והיינו -

'סן', הוא לשון סינון, כי תיבת 'סן', הוא שורש מסננת, כמו שכתב בערוך.

וקאי, על בירור ניצוצי קדושה, שבהיותם מעורבים ב-דצח"ם ⁴⁷, נקראים 'דלים',

והצדיקים, מבררים אותם, ומסננים אותם, מן הסיגים שבהם.

⁴¹ בספרו הקדוש "אור יקר" (פרשת "ויקהל", סימן ה', כרך יא', דף קג').

⁴² בספרו הקדוש "מכלול יופי" (עמוד ע', אות צט').

⁴³ בספרו הקדוש "עוד יוסף חי - דרושים", (פרשת "יתרו").

⁴⁴ שמות, יט', ד' - ה'.

⁴⁵ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

⁴⁶ כנ"ל.

⁴⁷ כנ"ל.

והוא ⁴⁸, אחרי הסינון, היה תופרם, ומחברם בפרצוף העליון שהם שייכים לו. וזהו שנאמר, 'תופר סן דלים' - רצונו לומר, כי סינון הדלים, הם ניצוצות הקדושה, שהיו מעורבים ב-דצח"ם ⁴⁹. ולגירסה אחרת, דגרסי, 'תופר מנעלים היה', גם כן יבוא אל נכון - ד-'מנעלים', גם היא מילה מורכבת, שהוא 'מן עלים', דניצוצי הקדושה, כשיתבררו מן ה-דצח"ם ⁵⁰, נקראים 'מים נוקבין', והוא תופר אותם, לעשותם פרצוף שלם, ומעלה אותם למעלה. ו-'עלים', רצונו לומר, עֲלִיָּה. נמצא, בירור ניצוצות הקדושה, יש בו שני מלאכות - האחד, אסיפה וקיבוץ מן ה-דצח"ם ⁵¹, והשני, מלאכת התפירה והחיבור. וגם המלאכה השנית, היא בכלל מלאכה של אסיפה וקיבוץ - כי התפירה, עניינה הוא, להיות מקבץ ומאסף החלקים יחד, הקטנים עם הגדולים. והנה, נודע, כי ישראל בהיותם בשיעבוד מצרים, היו עושין בירור ניצוצות הקדושה, על ידי ייסורין דווקא, כי עדיין לא ניתנה התורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה. וכשיצאו, דהוֹסְרוּ מהם הייסורין,

⁴⁸ היינו:

חנוך.

⁴⁹ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

⁵⁰ כ"ל.

⁵¹ כ"ל.

תיכף ומייד, ניתנה להם תורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה.

ובזה פירשתי בסייעתא דשמיא, מה שאמר פרעה על ידי השר שלו ⁵², 'הן רבים עתה עם הארץ, והשביתם אתם מסבלתם' -

רצונו לומר, כיוון דעתה הם עם הארץ, דאין להם תורה,

אי אפשר להם לעשות בירור, אלא רק על ידי הייסורין,

ואיך תשביתו אותם מסבלותם?

דאם יהיו בטלים, איך נעשה הבירור שצריכים אליו!!

ובזה פירשתי בסייעתא דשמיא, את מאמר הכתוב ⁵³, 'אשרי הגבר אשר תנסךנו יפה, ומתנרתך תלמדנו' -

כי בייסורין, הוא מרוויח הרבה, שעושה בירור,

אך וודאי יותר טוב לו, ש- 'ומתנרתך תלמדנו', שיעשה הבירור ולא יצטרך לייסורין.

וזה שנאמר ⁵⁴, 'ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגלה מכל העמים, כי לי כל הארץ' -

'שמוע', הוא לשון אסיפה וקיבוץ,

דקאי, על בירור ניצוצות הקדושה,

מלשון ⁵⁵, 'וישמע שואל את העם'.

כלומר, מקודם, כשהייתם במצרים, הייתם נצרכין לייסורין,

כדי שעל ידם, תעשו אסיפה וקיבוץ לניצוצות הקדושה, מן ה-דצח"ם ⁵⁶.

⁵² שמות, ה' - ה'.

⁵³ תהילים, צד' - יב'.

⁵⁴ שמות, יט' - ה'.

⁵⁵ שמואל א', טו' - ד'.

⁵⁶ היינו:

אך עתה, שאני נותן לכם את התורה,

'אם שמוע', אז 'תשמעו',

דהיינו, שתעשו אסיפה וקיבוץ לניצוצי הקדושה, ואין אתם צריכים לייסורין,

אלא, תעשו מלאכה זו בקולי, זו התורה שאני נותן לכם.

או הכוונה, כך -

'אם' ⁵⁷, בניקוד כזה - 'אם', זו התורה שנקראת 'אם' ⁵⁸, 'כי אם לבינה תקרא' -
שנקראת אם ללומדיה ⁵⁹,

'אם שמוע' אותה, אז 'תשמעו' לעשות אסיפה וקיבוץ, ותהיו 'בקלי'."

והנה, יסוד דבריו הקדושים, של רבינו זיע"א:

הוא, שתכלית בירור ניצוצות הקדושה, נעשים על ידי לימוד התורה, בדווקא.

ד. דרשו רבותינו ז"ל ⁶⁰:

"בשעה שעלה משה למרום, שמע למלאכי השרת שהיו אומרים להקדוש ברוך
הוא: 'ברוך שם כבוד מלכותו, לעולם ועד',

והוריד אותה לישראל.

ולמה אין ישראל אומרים אותו בפרהסיא?

אמר רבי אסי, למה הדבר דומה -

לאחד, שגנב קוזמין מתוך פלטין של מלך,

נתנה לה לאשתו, ואמר לה: 'אל תתקשטי בה בפרהסיא, אלא בתוך ביתך'.

דומם, צומח, חי, מדבר.

⁵⁷ היינו, מאמר הכתוב:

"ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגלה מכל העמים, כי לי כל הארץ."

⁵⁸ משלי, ב' - ג'.

⁵⁹ במדבר רבה, פרשה י', ד'.

⁶⁰ דברים רבה, פרשה ב', לו'.

אָבֵל, בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, שֶׁהָיוּ נִקְיִים מִמֶּלֶאכֵי הַשָּׁרָת,
הָיוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּפֶרֶקְסָא: 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד'."
ודבר זה, נפסק להלכה בדברי הטור ⁶¹, ובדברי ה"שולחן ערוך" ⁶².
והנה, לאור המתבאר לעיל ⁶³, שחנוך היה אומר בעת תפירת המנעלים והסנדלים,
"בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד". נראה לבאר בזה כדלהלן:
שכן, היות וחנוך נעשה למלאך ⁶⁴, ותפקידו היה לתפור ולקשור את העולמות ⁶⁵,
ובנוסף, בתפקידו כמלאך, הוא צריך להעלות את תפילותיהם של עם ישראל
תתק' רקיעים, וכאשר יתבאר להלן ⁶⁶,
לפיכך, משה רע"ה "גנב" את אמירה זו לעם ישראל, כי ביום הכיפורים כאשר
אנו נדמים למלאכים ⁶⁷, אין אנו זקוקים לסיוע של חנוך בעניין העלאת
התפילות.

ה. על מאמר הכתוב בפרשתן ⁶⁸, "וְרָאוּ עֲתָה, כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים
עִמָּדִי, אֲנִי אֶמִית וְאֶחָיָה, מִחֲצִתִּי וְאֶנִּי אֶרְפָּא, וְאֵין מִיָּדִי מִצִּיל", דרשו רבותינו ז"ל
⁶⁹:

"בְּשַׁעָה שֶׁהִגִּיעוּ יָמֵי מֹשֶׁה לְפָטֵר מִן הָעוֹלָם -
אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא ⁷⁰, 'הוּא קָרְבוּ יָמֶיךָ'."

⁶¹ או"ח, סימן תריט'.

⁶² או"ח, סימן תריט, סעיף ב'.

⁶³ באות ג'.

⁶⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

⁶⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

⁶⁶ באותיות ה'-ו'.

⁶⁷ וכלשון המדרש הנ"ל.

⁶⁸ דברים, לב' - לט'.

⁶⁹ דברים רבה, פרשה יא', ח'.

אָמַר לְפָנָיו, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַחֵר כָּל הַיְגִיעָה הַזֹּאת, אַתָּה אוֹמֵר לִי 'הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ'!!

יֵלֵא אָמוֹת כִּי אַחֲרֶיהָ, וְאַסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה.⁷¹

אָמַר לוֹ, אֵי אַתָּה יָכוֹל!

'כִּי זֶה כָּל הָאָדָם'.⁷²

אָמַר מֹשֶׁה, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, דָּבָר אֶחָד אֲנִי מִבְּקָשׁ מִמְּךָ לְפָנֵי מוֹתִי, שְׂאֶפְנֶס, וְיִבָּקְעוּ
כָּל הַשָּׁעָרִים שֶׁבַּשְּׁמַיִם וְתַהוֹמוֹת, וְיִרְאוּ שְׂאִין זִילְתְּךָ!".

והנה, בדברי רבותינו ז"ל הנ"ל, לא מצינו, שנענה הבורא ית"ש - לבקשתו של משה
רע"ה.

ובביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו אלעזר קורח זיע"א^{73 74}, משמו של הגה"ק
רבינו אברהם גלאנטי זיע"א^{75 76}:

⁷⁰ דברים, לא' - יד'.

⁷¹ תהילים, קיח' - יז'.

⁷² קהלת, יב' - יג'.

⁷³ מקראקא, אב"ד דקהילת קודש אמסטרדם.

בספרו הקדוש "מעשה רוקח", (על פרשת "ואתחנן").

⁷⁴ אודותיו, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "שם הגדולים", מערכת גדולים - אות א',
סעיף קטן ריח' - הגאון החסיד מה"ר אלעזר):

"הגאון החסיד מה"ר אלעזר מקראקא בן הרב שמואל, חיבר ספר 'מעשה רוקח' - רמזים נפלאים במשניות
על דרך האמת,

והדפיסו כשהיה מוכן ליסע לארץ ישראל תוב"ב, ועלה לעיר הקודש צפת ת"ו,

ואחר שנה, נסע לגן עדן.

ושמעתי נפלאות, מחסידותו ובקיאותו".

⁷⁵ בספרו הקדוש "קול בוכים", (איכה, ב' - כא').

⁷⁶ אודותיו, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "שם הגדולים", מערכת גדולים - אות א',
סעיף קטן לז' - מה' אברהם גלאנטי):

"מה' אברהם גלאנטי, הוא הקדוש מופלג בקדושה, ככתוב בספר שבחי האר"י זצ"ל,

דהנה, בשמים, יש תתקנה' רקיעים, כמניין מילת "השמים" ⁷⁷.
והנה, המלאך מט"ט שהוא חנוך ⁷⁸, מעלה את כל תפילותיהם של עם ישראל
דרך אותם הרקיעים,

והוא היה מגדולי תלמידי רבינו מהר"ם קורדובירו זצ"ל.
וחיבר ספר 'ירח יקר', פירוש הזוהר, כי רב פירוש, כשמש בגבורתו, והוא אור יקר,
והוא חיבר פירושו כמו ירח, שמקבלת הארה מהשמש, מנוגה נגדו. ולא נדפס.
אך נדפס על ספר בראשית, ספר 'זהרי חמה', והוא קיצור פירוש הרב בספר 'ירח יקר',
וקיצרו ותיקנו, מר זקני הרב מהר"א אזולאי ז"ל, כמו שכתבתי כבר (עיין 'זהרי חמה').
ונדפס ספר 'קנינת סתרים', ונקרא 'קול בוכים' - פירוש הרב מהר"א הנזכר, לאיכה, כידוע.
ויש אומרים, כי הרב מהר"א הנזכר, אחיו של הרב המוסמך מהר"ם גאלאנטי תלמיד מרן ז"ל, המחבר
שו"ת.
ושמעתי מרב אחד ז"ל, שקבלה בידו, שהרב מהר"א הנזכר היה עשיר, ובנה מממונו חצר מירון - ששם
ציון הרשב"י ורבי אלעזר ורבי יצחק זי"ע".

⁷⁷ היינו:

האות מ', אשר היא שייכת לאותיות מנצפ"ך,
באה בסדר הגימטריא לאחר האות ת' שב-כב' האותיות.
ואם כן:

מילת ר', עולה בגימטריא למניין 500,
ומילת מ', עולה בגימטריא למניין 600,
ומילת נ', עולה בגימטריא למניין 700,
ומילת פ', עולה בגימטריא למניין 800,
ומילת צ', עולה בגימטריא למניין 900.
ומעתה:

מילת "השמים", עולה בגימטריא למניין 955,
שהוא כמניין תתקנה' רקיעים.

⁷⁸ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ב'-ג'.

ברם, כל כוחו, הוא רק ב-תתק' רקיעים,

אך ב-נה' רקיעים הנותרים, אינו יכול להיכנס, אלא שהתפילות עולות לבדן ללא שום סיוע ממלאך.

ועל כך נאמר ⁷⁹, "הן ליהנה אלהיך השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה":

והיינו, שב-תתקנה' רקיעים העולים בגימטריא כמניין "השמים", יש כוח למלאך מט"ט רק ב-תתק' רקיעים,

ובתוך "הן" רקיעים הנותרים, אין לו שום רשות.

ועל פי זה, ביאר הגה"ק רבינו אלעזר קורח זיע"א:

שמטעם כך, אמר משה רע"ה בספר "דברים" תתקנה' פסוקים,

שכן, על ידי כל פסוק, הוא נתכוון לבקוע רקיע אחד, בעבור שיתקיים עניין "ויראו שאין זולתך" ⁸⁰,

ולכך, אזהרות הרבה מצינו בספר "דברים", בעניין עבודה זרה.

עוד כתב רבינו זיע"א:

שהפסוק האמור בפרשתן ⁸¹, "ראו עתה, כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי, אני אמת ואחיה, מחצתי ואני ארפא, ואין מגדי מציל",

נאמר אחרי תתק' פסוקים, והוא הפסוק הראשון הנמצא ב-נה' פסוקים האחרונים.

שכן:

מלאך מט"ט, מכונה פעמים בשם "אלהים", מלשון חשיבות.

ועל כך אמר הכתוב ⁸² -

⁷⁹ דברים, י' - יד'.

⁸⁰ דברים רבה, פרשה יא', ח'.

⁸¹ דברים, לב' - לט'.

⁸² דברים, לב' - לט'.

"רְאוּ עֲתָהּ", בַּפְּסוּק הַלְזָה, שֶׁהוּא הָרִאשׁוֹן ב־נֹה' פְּסוּקִים אַחֲרוֹנִים,

"כִּי אֲנִי אֶנִּי הוּא", לַבְּדִי, בַּתּוֹךְ רִקְיָעִים אֱלוֹ,

"וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי", שֶׁאֵפִילוּ מִלֵּאךְ מִט"ט, אֵין בְּכוּחוֹ לְהַעֲלוֹת שֵׁם.

וְאֵם כֵּן, אֲכֵן מִצִּינוּ שֶׁנֶּעֱנָה הַבּוֹרָא ית"ש, לְדַבְּרִיו שֶׁל מֹשֶׁה רַע"ה.

ו. וְעַל פִּי זֶה, בִּיָּאָר רַבִּינוּ זִיע"א, אֶת עֲנִיִּין אֱלִישֶׁע בֶּן אֲבוּיָה ⁸³, שֶׁקִּיצֵץ בְּנִטְיָעוֹת כֹּאשֶׁר הִצִּיץ בַּפְּרָדֶס, לוֹמַר - שְׁחַלִּילָה וְחֵס יִשְׁנֵם ב' רְשׁוּיֹת:

שְׁכֵן, כֹּאשֶׁר רָאָה אֱלִישֶׁע בֶּן אֲבוּיָה, שֵׁשׁ כּוֹחַ לְמִלֵּאךְ מִט"ט לְהַעֲלוֹת אֶת תְּפִלּוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל תִּתֵּק רִקְיָעִים,

אִמֵּר, שֶׁמָּא חֲלִילָה וְחֵס, יִשְׁנֵם ב' רְשׁוּיֹת.

וְטַעוֹת הֵיטָה בִּידּוֹ, מִחֲמַת שֶׁכֵּבֵר נֹאמֵר ⁸⁴, "הֵן לִיהֲוֶה אֱלֹהֵיךָ הַשָּׁמַיִם וְהַשָּׁמַיִם הַשָּׁמַיִם, הָאֶרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ",

וְהֵינּוּ, שֶׁהַבּוֹרָא ית"ש מְגַלֶּה אֶת אַחַדּוֹתּוֹ, לַבְּדּוֹ, בְּאוֹתָם נֹה' רִקְיָעִים, אֲשֶׁר אֵין שֵׁם כּוֹחַ לְשׁוֹם מִלֵּאךְ, כֹּלָל וְעִיקָר.

וְהֵנָּה, לְאוֹר הַמִּתְבָּאָר לַעִיל ⁸⁵, בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ הַרִי"ח הַטּוֹב זִיע"א, בְּעֲנִיִּין תְּפִירַת הַמִּנְעָלִים וְהַסְנָדִלִּים בְּהֵאֵי עֲלֵמָא. יוֹמַתְקוֹ הַדְּבָרִים בְּיוֹתֵר:

שְׁכֵן, לְאַחַר שֶׁהִבִּין אֱלִישֶׁע בֶּן אֲבוּיָה, אֶת גּוֹדֵל מַעֲלָתּוֹ שֶׁל חֲנוּךְ כֹּבֵר בַּעֲלֵמָא הַדִּין, שֶׁהִיָּה תּוֹפֵר וּמִקְשֵׁר אֶת הָעוֹלָמוֹת אֶל שׁוֹרֶשׁ,

בַּעַת שֶׁהִיָּה אֹמֵר, "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתּוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד".

הוּא הִגִּיעַ לְכֹלָל טַעוֹת, שֶׁאֵם יֵשׁ כּוֹחַ לְחֲנוּךְ בַּעֲלֵמָא הַדִּין וְאֵף בַּעֲלֵמָא דְאַתִּי, לַפְּעוֹל בְּכֵךְ,

שֶׁמָּא חֲלִילָה וְחֵס, יֵשׁ ב' רְשׁוּיֹת.

⁸³ חֲגִיגָה, טו' ע"א.

⁸⁴ דְּבָרִים, י' - יד'.

⁸⁵ בְּאוֹת ג'.

ז. ולאור דברי הקדושים של הגה"ק רבינו אליעזר רוקח זיע"א, כתב הגה"צ המקובל רבי פנחס פרידמן שליט"א⁸⁶ :

א. בעניין "ליל הושענא רבה", כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א⁸⁷ :
"הנה, בחצי הלילה ה-א', תקרא ספר 'וְאֵלֶּה הַדְּבָרִים' כולו, עד סוף פרשת 'וְזֹאת הַבְּרָכָה'".

וטעם הדבר :

שמאחר ויום "הושענא רבה" הוא גמר החתימה⁸⁸, לפיכך, קוראים את כל ספר "דברים",

אשר יש בו תתקנה' פסוקים, המְכַוְּנִים כנגד תתקנה' רקיעים, בכדי שיעלו תפילותינו אל ה' יתברך, ללא שום עיכובים ומניעות.

ב. טעם הדבר, שהבורא ית"ש, בחר את אותם נה' רקיעים, בדווקא :
הוא על פי דברי רבותינו ז"ל⁸⁹, על מאמר הכתוב⁹⁰, "כִּי מֵרָאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ, וּמִגְבְּעוֹת אֲשׁוּרֵנּוּ, הֵן עִם לְבָדָד יִשְׁכֹּן, וּבְגוֹזִים לֹא יִתְחַשְּׁב",
וזה לשון קודשם -

"מהו 'הן'?

כָּל הָאוֹתִיּוֹת מְזֻדְגָּנִין, חוץ מִשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת הַלֵּלוּ.

כִּיצַד?

א-י-ט', הָרִי י'.

ב-ח', הָרִי י'.

⁸⁶ בספרו הקדוש "שבילי פנחס", (תשע"ט, פרשת "האזינו", עמודים תקכד'-תקכה').

⁸⁷ בספרו הקדוש "שער הכוונות", (דרושי חג סוכות, דף קג', טור ד', ד"ה "מנהג").

⁸⁸ "זוהר הקדוש", (חלק ג', דף לא' ע"ב).

⁸⁹ שמות רבה, פרשה טו', ז'.

⁹⁰ במדבר, כג' - ט'.

ג'-ז', הרי י'.

ד'-ו', הרי י'.

נמצא, ה' לעצמה.

וכן האות ה-נ' אין לה זוג.

י'-צ', הרי ק'.

כ'-פ', הרי ק'.

ל'-ע', הרי ק'.

מ'-ס', הרי ק'.

נמצא, נ' לעצמה.

אמר הקדוש ברוך הוא -

כִּשְׁם שֶׁשְׁנֵי אוֹתוֹת הִלְלוּ, אֵינָן יְכוּלִין לְהַזְדוּג עִם כָּל הָאוֹתוֹת, אֶלָּא לְעֶצְמוֹ,
כִּדְ יִשְׂרָאֵל, אֵינָן יְכוּלִין לְהִדְבֵּק עִם כָּל הָעוֹבְדֵי פֹכְבִּים וּמַזְלוֹת הַקְּדָמוֹנִים, אֶלָּא
לְעֶצְמוֹ מִפְּרָשִׁים".

ומעתה, יש לומר, שמטעם כך, בחר הבורא ית"ש, את אותם נה' רקיעים, בדווקא :
ללמדך, שהבורא ית"ש, מתייחד עם ישראל לבדם, באותם נה' רקיעים,
אשר הם כנגד האותיות ה'-ן', שאינם יכולים להזדווג לשאר האותיות.
וזאת, בזכותם של עם ישראל, אשר אינם יכולים להזדווג לשום אומה ולשון,
כי אם עם הבורא ית"ש, לבדו, אשר הוא "יחידו של עולם".

ח. עוד כתב לבאר בזה ⁹¹, במתק לשונו :

א. כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א ⁹² :

ש-חנוך שנעשה למלאך מט"ט ⁹³, הוא גלגולו של אדם הראשון.

⁹¹ בספרו הקדוש "שבילי פנחס", (תשע"ט, פרשת "האזינו", עמודים תקכו'-תקכז').

⁹² בספרו הקדוש "שער הגלגולים", (הקדמה לא').

ומקור דבריו הקדושים, הוא מדברי ה"זוהר הקדוש" ⁹⁴, על מאמר הכתוב ⁹⁵, "זוה
ספר תולדות אדם, ביום ברא אלהים אדם, בדמות אלהים עשה אותו":

"דא ספרא דחנוך נער..."

ואמאי קארי ליה 'תולדות אדם'?

אלא, הכא רזא דגלגולא, 'תולדות אדם' אתקרי,

דמניה נפק, ואיהו הוה תולדה דיליה."

ואם כן, אפשר:

שמחמת שכל המסכים המפרידים את תתקנה' רקיעים, נוצרו בעבור חטאו של
אדם הראשון,

אזי, כאשר בא חנוך לתקנו, עד שלבסוף נעשה למלאך מט"ט ⁹⁶,

הוא זכה לתקן את פגם המסכים המפרידים, בכך שהוא מעלה את תפילותיהם
של עם ישראל דרך אותם ה-תתקנה' רקיעים.

ב. כאשר הקים משה רע"ה את המשכן, נתבטלו כל אותם המסכים, והיו
תפילותיהם של ישראל עולים ללא מעכב,

ברם, כאשר נחרב בית המקדש, חזרו אותם המסכים להפריד בין ישראל
לאביהם שבשמים,

ומאותה השעה, הוצרך חנוך להעלות את תפילותיהם של ישראל, דרך אותם
תתקנה' רקיעים.

והן הם דבריו של הגה"ק רבינו אברהם גלאנטי זיע"א ⁹⁷:

"וכמו שאירע בזמן החורבן, שנתקבצו פמליא של מעלה,

⁹³ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ב'-ג'.

⁹⁴ "תיקוני הזוהר", (תיקון ע', דף קלז' ע"א).

⁹⁵ בראשית, ה' - א'.

⁹⁶ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ב'-ג'.

⁹⁷ בספרו הקדוש "קול בוכים", (איכה, ד' - ד').

אמרו: מי יעלה לנו תתקנה' רקיעים, לבטל הגזירה?

אמר מט"ט: אני אעלה!

ועלה, עד תתק' רקיעים, ונתן קולו בבכיה,

וירד הקדוש ברוך הוא משמי מרום, ובכה עמו".

והיינו:

שלאחר חורבן בית המקדש, חזרו אותם תתקנה' רקיעים, להפריד בין ישראל
לאביהם שבשמים,

ומלאך מט"ט, גילה לפמליא של מעלה, שבכוחו להעלות את תפילותיהם דרך
תתק' רקיעים, ומשם הם יעלו אל נה' רקיעים,
ובכך, הוא יוכל לבטל את הגזירה.

ברם, מחמת שכבר נגזרה הגזירה על החורבן,

נשארו התפילות בתוך אותם תתק' רקיעים, ולא עלו אל נה' רקיעים.

והוא הוא מאמר ירמיה הנביא ⁹⁸, "ספֹּתֶהָ בְּעֶנְן לָךְ, מַעֲבֹר תִּפְלָה".

ולפיכך, כביכול, הוצרך הבורא ית"ש לקיים בעצמו, "וירד הקדוש ברוך הוא
משמי מרום, ובכה עמו" ⁹⁹:

והיינו, שהבורא ית"ש, ירד נה' רקיעים, אל ההיכל אשר בו נמצא מלאך מט"ט -
עם תפילותיהם של ישראל,

ובכה עמו, על כך שהוא אינו יכול לקבל את תפילתם, שכן כבר נגזרה הגזירה.

וכבר ידועים דבריו של רש"י הקדוש במסכת קידושין ¹⁰⁰, על דרשתו של האמורא
אבימי, בביאור דבריו של אסף ¹⁰¹, "מִזְמוֹר לְאַסָּף, אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתָךְ,
טָמְאוּ אֶת הַיֵּכָל קִדְשְׁךָ, שָׁמוּ אֶת יְרוּשָׁלַם לְעֵינֵינוּ":

⁹⁸ איכה, ג' - מד'.

⁹⁹ כלשוננו הקדוש של הגה"ק רבינו אברהם גלאנטי זיע"א, הנ"ל.

¹⁰⁰ לא' ע"ב.

"מִזְמוֹר לְאֶסְף, אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתָךְ, וְגו' ¹⁰², קִינָה לְאֶסְף מִיבְעֵי לֵיה ¹⁰³ ?
וְדַרְשׁ כֵּךְ -

שֶׁאִמְרָ אֶסְף שִׁירָה, עַל שְׂכִילָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲמַתּוֹ בַּעֲצִים וְאַבְנִים שֶׁבְּבֵיתוֹ,
וּמִתּוֹךְ כֵּךְ, הוֹתִיר פְּלִיטָה בִּישְׂרָאֵל.

שֶׁאִלְמַלָּא כֵּךְ, לֹא נִשְׁתַּיֵּיר מִשְׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל שְׂרִיד ¹⁰⁴.

וְכֵן הוּא אוֹמֵר ¹⁰⁵, 'כִּלְהָ הִ' אֶת חֲמַתּוֹ ... וְנִצַּת אֵשׁ בְּצִיּוֹן'."
וּמִטַּעַם כֵּךְ, לֹא קִיבַל הַבּוֹרָא ית"ש, אֶת תְּפִילוֹתָיו שֶׁל מֶלֶאךְ מִט"ט בְּזִמְנֵי הַחֹרֶב, מִן הַרְקִיעַ הַתַּתְּקִי:

שְׁכֵן, דְּבַר זֶה, הוּא טוֹבָה גְדוֹלָה עַד מְאוֹד לַעַם יִשְׂרָאֵל,

בַּעֲבוּר, "שְׂכִילָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲמַתּוֹ בַּעֲצִים וְאַבְנִים שֶׁבְּבֵיתוֹ, וּמִתּוֹךְ כֵּךְ,
הוֹתִיר פְּלִיטָה בִּישְׂרָאֵל" ¹⁰⁶.

ט. הִנֵּה, מִצִּינוֹ, שֶׁהַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה נִקְרָאת גַּם כֵּן בְּשֵׁם "שִׁירָה", וְכַמֵּאֲמָר
הַכְּתוּב בַּפֶּרֶשֶׁת "וַיִּלְכֹךְ" ¹⁰⁷, "וַיַּעֲתֶה כְּתָבוֹ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת".
וְהִנֵּה, בַּמִּסְכַּת מַגִּילָה ¹⁰⁸, הַבִּיֵּאָה הַגִּמְרָא אֶת הַמַּעֲשֶׂה בִּיהוֹשֻׁעַ ¹⁰⁹, "וַיְהִי בְּהִיּוֹת
הַיּוֹשֻׁעַ בְּיָרִיחוֹ, וַיִּשָּׂא עֵינָיו, וַיִּרְא, וַהֲנִה אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ":

¹⁰¹ תהילים, עט' - א'.

¹⁰² "מִזְמוֹר לְאֶסְף, אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתָךְ, טִמְאוּ אֶת הַיִּכָּל קֹדֶשְׁךָ, שָׁמוּ אֶת יְרוּשָׁלַם לַעֲיִים".

¹⁰³ דהיינו:

שֶׁנִּתְקַשָּׁה בְּזֶה אַבִּימִי, מִפְּנֵי מָה אָמַר אֶסְף "מִזְמוֹר", עַל חוֹרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,

וְהֵלֵא, עַל דְּבַר שְׂכָזָה, הִיָּה מִן הָרָאוּי לֹמַר קִינָה?

¹⁰⁴ וְהוּא בִּלְשׁוֹן "סְגִי נְהוֹר".

¹⁰⁵ איכה, ד' - יא'.

¹⁰⁶ וְכַלְשׁוֹנוֹ הַקְדוֹשׁ שֶׁל רִש"י הַקְדוֹשׁ, הַנ"ל.

¹⁰⁷ דברים, לא' - יט'.

¹⁰⁸ ג' ע"א.

שהיה זה שר צבא ה', שבא לתבוע מיהושע, "אמש בטלתם תמיד של בין הערבים, ועכשיו בטלתם תלמוד תורה",
ושאלו יהושע: "על איזה מהן באת?"
והשיבו שר צבא ה': "עֲתָה בָאתִי"¹¹⁰.
ופירש בזה רש"י הקדוש¹¹¹:
"עֲתָה בָאתִי - על של עכשיו",
והיינו:
שתביעתו של שר צבא ה', הייתה, על כך שנתבטלו מלימוד ועסק התורה.
והוקשה בזה לבעלי התוספות¹¹²:
מהיכן למד רש"י הקדוש, ש-"עֲתָה בָאתִי" מדבר על עניין ביטול תורה?
והביאו בזה, לתירוצו של רבינו יהודה בר נתן:
"על תלמוד תורה באתי, דכתיב ביה"¹¹³, 'וְעַתָּה כְּתִבּוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת',
והיינו:
שאנו עושים "גזירה שווה", של מילת "עתה" האמורה אצל יהושע¹¹⁴, ומילת
"עתה" האמורה בעניין התורה הקדושה¹¹⁵,
ומשום כך, אנו יודעים, שתביעת שר צבא ה' - היתה בעבור ביטול תורה בלבד.
זאת תורת העול"ה:

¹⁰⁹ יהושע, פרק ה'.

¹¹⁰ יהושע, ה' - יד'.

¹¹¹ בגמרא הנ"ל.

¹¹² בד"ה "עתה באתי" (שם).

¹¹³ דברים, לא' - יט'.

¹¹⁴ "עֲתָה בָאתִי".

¹¹⁵ "וְעַתָּה כְּתִבּוּ לָכֶם".

- א. ביום הכיפורים, אנו נדמים למלאכים ¹¹⁶, ולפיכך אנו אומרים: "פְּרוּחַ שָׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד", בקול רם, שכן, אין אנו זקוקים שיעלה חנוך את תפילותינו ¹¹⁷.
- ב. חנוך, שהיה מקשר את העולמות, כבר בהיותו בעלמא הדין, בהיותו תופר מנעלים וסנדלים, עומד ומשמש בתפקידו זה, אף בעולמות העליונים, בהיותו מעלה ומקשר את העולמות בתפילותיהם של עם ישראל.
- ג. לדבר זה, זכה חנוך, בהיותו כעין גלגולו של "עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים" ¹¹⁸, על ידי שהוא עשה את עצמו בבחינת "עבד", דבר יום ביומו, בעניין זביחת יצרו הרע ¹¹⁹.
- ד. אם כן, בשביל שחנוך יעלה את תפילותיהם של עם ישראל, תתק' רקיעים, צריך האדם לעשות את עצמו בבחינת "עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים" ¹²⁰, בעניין זביחת יצרו הרע.
- ה. ולא עוד, אלא, שיכווין האדם את דעתו, יחד עם דעותיהם של אותם היחידים היודעים לכווין את כוונות חכמת האמת, אשר יודעים, היאך לתפור ולקשור את המנעלים והסנדלים, אל שורשם.
- ו. באשר נתבאר לעיל ¹²¹, שהפסוק האמור בפרשתן ¹²², "וְרָאוּ עֵתָהּ, כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה, מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֲרָפָא, וְאֵין מִיָּדִי מִצִּיל", מדבר בעניין התשובה,

¹¹⁶ דברים רבה, פרשה ב', לו'.

¹¹⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

¹¹⁸ בראשית, מא' - יב'.

¹¹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹²⁰ בראשית, מא' - יב'.

¹²¹ באות א'.

וכמו כן, שאנו עושים "גזירה שווה", של המילים - "עתה" ¹²³ "עתה" ¹²⁴,
בעניין עמלה של תורה ¹²⁵,

אם כן, אין לך תשובה גדולה, יותר מן התורה הקדושה.

ובפרט לאור דברי רבותינו ז"ל ¹²⁶, "אם פגע בדך מנוול זה, משכחו לבית
המדרש".

באופן:

שמאמר הכתוב בפרשתן ¹²⁷, "ראו עתה, כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי, אני
אמית ואחיה, מחצתי ואני ארפא, ואין מדי מציל",

הוא השלמת "הגזירה שווה", של "עתה" ¹²⁸ "עתה" ¹²⁹, האמור בעניין "עמלה
של תורה" ¹³⁰.

ז. ואפשר, שלפיכך הפסוק הראשון המתחיל את המניין של נה' רקיעים, הוא
¹³¹, "ראו עתה, כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי, אני אמית ואחיה, מחצתי ואני
ארפא, ואין מדי מציל",

ללמדך:

¹²² דברים, לב' - לט'.

¹²³ "עתה באתי".

¹²⁴ "ועתה כתבו לכם".

¹²⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

¹²⁶ סוכה, נב' ע"ב.

קידושין, ל' ע"ב.

¹²⁷ דברים, לב' - לט'.

¹²⁸ "עתה באתי".

¹²⁹ "ועתה כתבו לכם".

¹³⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

¹³¹ דברים, לב' - לט'.

שהשב בתשובה על ידי עסק התורה, שאז הוא עושה את עצמו בבחינת "עבד
לַשֵּׁר הַטְּבָחִים" ¹³², בעניין זביחת יצרו הרע ¹³³,

על ידי שהוא מקיים בעצמו את עניין ¹³⁴, "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית
המדרש".

כבר אינו צריך לייסורים!

שכן, על ידי לימוד התורה הקדושה, מתקיים היטב עניין תפירת המנעלים
והסנדלים, אף ללא ייסורים ¹³⁵,

ואזי, עולה תפילתו, וממשיכה אצל הבורא ית"ש, ללא כל עיכוב!

ח. כאשר מנצל האדם, את י' ימי התשובה שבין כסא לעשור, בעניין זביחת
יצרו הרע ¹³⁶,

אזי, אין לך נעלה ממנו!

שכן, בהיותו נדמה למלאך ¹³⁷, בכוחו להשתמש בסוד של "פְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד
מַלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד" ¹³⁸,

כאשר תפילותיו ומעשיו, שלימים ומתוקנים, ואינם צריכים לסיוע כלל ועיקר.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹³² בראשית, מא' - יב'.

¹³³ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹³⁴ סוכה, נב' ע"ב.

קידושין, ל' ע"ב.

¹³⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹³⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹³⁷ דברים רבה, פרשה ב', לו'.

¹³⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

לרפוא"ש

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחח בת רחל

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד